

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

01/99

(Afgesloten 121200 JAN 1999)

Conclusie/voorzicht

De nieuwe Bosnisch-Servische kabinetsformateur Miljus lijkt geen kans van slagen te hebben. President Poplasen heeft hem uitsluitend benoemd om verdeeldheid te zaaien in het kamp van de demissionaire regering en in het kader van zijn streven nieuwe verkiezingen uit te schrijven.

De Bosnische Kroaten laten geen gelegenheid onbenut om hun eigen onafhankelijkheid te benadrukken en de Moslims te provoceren. Daardoor nemen ook de wrijvingen met de internationale gemeenschap toe.

De federale Joegoslavische autoriteiten lijken steeds minder geneigd de provocaties van de Montenegrijnse politieke leiding over hun kant te laten gaan.

Bosnië-Herzegovina

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Nieuwe kandidaat-premier in RS

De president van de Bosnisch-Servische republiek (RS) en leider van de extreem-nationalistische SRS, Poplasen, heeft een nieuwe kandidaat-premier benoemd. De vorige kandidaat, de ex-voorzitter van het RS-parlement en voorzitter van de voormalige regeringspartij SDS Kalinic, had op 31 december zijn formatie-opdracht teruggegeven omdat hij er niet in was geslaagd een meerderheid in het parlement te

vinden voor zijn formatie-poging. De nieuwe kandidaat-premier, Miljus, is lid van de SNSD van demissionair premier Dodik. Miljus heeft zich uiterst optimistisch getoond over zijn kans van slagen. Hij heeft gepleit voor "Servische eenheid", maar ook voor de vorming van een kabinet waarin deskundigheid prevaleert boven partijlidmaatschap. De SNSD is echter allerminst van zijn poging gecharmeerd en heeft Miljus kort na aanvaarding van zijn formatie-opdracht geroyeerd als partijlid. Ook de andere partijen in het samenwerkingsverband "SLOGA" hebben afwijzend gereageerd op de benoeming van Miljus en gepleit voor voortzetting van de regering-Dodik. Ook de belangrijkste Moslim-partij KCDBiH, de op één na grootste fractie in het Bosnisch-Servische parlement (de SDS is de grootste) heeft steun voor Dodik uitgesproken als "de minste van alle kwaden". Fractie leider Bico heeft Miljus zelfs een "ordinaire dwaas" genoemd. Maar ook de SRS, Poplasen's eigen partij, heeft Poplasen inmiddels verzocht de formatie-opdracht aan Miljus in te trekken, omdat deze niet in staat zou zijn de Servische belangen adequaat te verdedigen.

Zelfs al had Poplasen gewild, dan nog had hij vrijwel geen andere keus dan allereerst Kalinic te benoemen, omdat de SDS de grootste partij in het parlement is en de SRS en SDS bij de verkiezingen van september jl een samenwerkingsverband waren aangegaan. Deze partijen beschikken echter niet over een meerderheid in het parlement. Poplasen wist echter dat Kalinic vrijwel geen kans van slagen had, omdat SLOGA medio 1998 op illegale wijze een eind had gemaakt aan het parlementvoorzitterschap van Kalinic, wat met name tussen Kalinic en Dodik kwaad bloed had gezet. Kalinic had gehoopt in te kunnen spelen op de afkeer van de persoon van Dodik, die in de visie van veel Bosnische Serviërs te veel concessies aan de internationale gemeenschap heeft gedaan. Bovendien is het veel Serviërs een doorn in het oog dat SLOGA, dat evenmin een meerderheid in het parlement heeft, moet regeren met gedoogsteun van de KCDBiH (=de Moslims). De pogingen om SLOGA uiteen te spelen zijn echter mislukt, niet in de laatste plaats omdat de internationale gemeenschap (met name HV Westendorp) zich vierkant achter Dodik opstelde en Poplasen onder druk zette om een formateur uit SLOGA-kringen te benoemen. Door te kiezen voor Miljus in plaats van Dodik (aan wie Poplasen een hartgrondige hekel heeft) lijkt Poplasen aan de eis van de internationale gemeenschap te voldoen, maar op een zodanige wijze dat een nieuwe mislukking bijna gegeven is. De reacties uit SLOGA-kringen en de KCDBiH op de benoeming van Miljus wijzen erop dat ook de nieuwe formateur uitsluitend kan rekenen op de steun van SRS en SDS (en zelfs deze niet onvoorwaardelijk) en derhalve vermoedelijk eveneens zal falen. Het is niet waarschijnlijk dat Poplasen vervolgens de opdracht aan Dodik zal geven; eerder zal hij vermoedelijk weer een "niemand" aanwijzen die evenmin een meerderheid in het

parlement zal weten te behalen. Vervolgens heeft Poplasen de constitutionele bevoegdheid het parlement te ontbinden en nieuwe verkiezingen uit te schrijven. In dat geval heeft hij twee ijzers in het vuur. De partijen van SLOGA, met name de SNS van ex-president Plavsic, staan op verlies. Ook als maar een deel van dat verlies ten goede zou komen aan SDS/SRS, zouden deze na de nieuwe verkiezingen wel een meerderheid in het parlement bezitten en derhalve zelfstandig een regering kunnen vormen. Vermoedelijk zal Westendorp dat willen voorkomen, maar dan zal hij zijn toevlucht moeten nemen tot maatregelen die in Bosnisch-Servische ogen het ondemocratische en anti-Servische karakter van zijn optreden zouden illustreren, hetgeen ook propaganda-winst voor SRS/SDS zou opleveren.

Poplasen zou ziek zijn

Miljus heeft op 11 januari verklaard dat Poplasen een "gebroken en ziek mens" is en zich voorbereidt op medische behandelingen. Daardoor zou Poplasen, volgens Miljus, drie maanden niet in staat zijn, zijn taken te vervullen. Miljus deed zijn uitspraak in Sarajevo, waar hij een ontmoeting had met SDA-leider en Moslim-vertegenwoordiger in het Bosnische presidium Izetbegovic. Miljus onderstreepte eens te meer dat hij een multi-etnische regering van experts wil vormen. Miljus heeft een aantal ontmoetingen gehad met politieke leiders van zowel de MKF als de RS, en hoewel hij zich optimistisch blijft betonen over zijn kans van slagen, is er nog steeds geen sprake van aantoonbare vooruitgang. Integendeel, zijn initiële belofte dat hij dezer dagen zijn kabinet zou presenteren, is hij niet nagekomen. Bovendien nemen vriend en vijand (zowel zijn eigen voormalige partij SNSD als de SRS van Poplasen) afstand van hem en beschrijven hem als een fantast, een avonturier en nog minder vleierende omschrijvingen. Tegen die achtergrond moet ook zijn bericht omtrent Poplasen met een stevige korrel zout worden genomen. Als het echter juist blijkt te zijn, ontstaat een constitutioneel uiterst interessante situatie. Volgens de Bosnisch-Servische Grondwet wordt de premier belast met de taken van de president, als deze niet in staat is die taken te vervullen. De kwestie is dan of Miljus premier is of Dodik. Miljus zal aanvoeren dat Dodik zijn mandaat ontleende aan het vorige parlement en dat hijzelf met de formatie-opdracht belast is, en derhalve aanspraak mag maken op het premierschap. Dodik zal daarentegen stellen dat Miljus geen meerderheid in het oude of het nieuwe parlement geniet en dat hijzelf daarom interim-premier blijft, tenminste tot er een nieuwe regering is benoemd. Om dit geharrewar te voorkomen, moet worden aangenomen dat Poplasen eventuele medische behandeling, aangenomen dat die noodzakelijk is, zo mogelijk zal uitstellen totdat er een regering is benoemd die zijn vertrouwen en die van het parlement geniet. Indien de aankondiging van Miljus juist is, kan dat een forse streep door de rekening van

Poplasen betekenen. Deze lijkt namelijk te streven naar ontbinding van het parlement en nieuwe verkiezingen, in de hoop dat deze winst zullen opleveren voor de SRS en haar partner de SDS.

Gemengde reacties op dood Gagovic.

Diverse partijen in de RS hebben verschillend gereageerd op het doodschieten van de Bosnisch-Servische oorlogsmisdadiger Gagovic het afgelopen weekeinde in de omgeving van Foca. De SNSD protesteerde bij SFOR wegens een "ongepaste actie" en verzocht de NAVO-vredesmacht in het vervolg omzichtig te werk te gaan, hoewel het mandaat van SFOR om verdachten aan te houden niet in twijfel werd getrokken. De SPRS, de partij van het Servische lid in het Bosnische presidium Radisic, ging een stap verder en stelde dat het optreden van SFOR een schending van het mandaat van de vredesmacht betekende. Nog verder gingen de meer extreem-nationalistische oppositiepartijen, die zonder uitzondering de dood van Gagovic veroordeelden. Hoewel alle "Servische" partijen in het verleden reeds hebben bewezen het gedrag waarvan Gagovic en andere PIFWCs worden beschuldigd allerminst als verwerpelijk te beschouwen, was te verwachten dat de oppositie feller zou zijn dan de partijen die de (demissionaire) regering-Dodik steunen. Laatstgenoemde zijn namelijk afhankelijk van samenwerking met de internationale gemeenschap. Tegen die achtergrond is het opmerkelijk dat de SPRS, die deel uitmaakt van de SLOGA-coalitie, toch zeer fel is in haar veroordeling van het SFOR-optreden. Daarmee bewijst de SPRS eens te meer dat zij allerminst vies is van contacten met meer nationalistisch geachte partijen. In combinatie met het feit dat Radisic geen geheim maakt van samenwerking met Moslims en met lede ogen ziet dat SLOGA afhankelijk is van gedoogsteun van de Moslims in het RS-parlement, wijst dit erop dat de coherentie van SLOGA nog steeds onder druk staat en uiteen zou vallen als de juiste aanbiedingen zouden worden gedaan.

Ilic stelt Plavsic als premier voor

Vice-voorzitter Ilic van de SPRS heeft voorgesteld Plavsic als nieuwe premier te benoemen. De SPRS is de kleinste partij in SLOGA, maar speelt toch een cruciale rol. Radisic is de enige prominente SLOGA-kandidaat die een meerderheid van de kiezers achter zich heeft gekregen; Plavsic moest het in de strijd voor het presidentschap afleggen tegen Poplasen en de voortzetting van het premierschap van Dodik is op zijn best twijfelachtig. Bovendien geniet de SPRS, de dochteronderneming van de partij van de Joegoslavische president Milosevic in Servië, de steun van Belgrado. De SPRS lijkt ook de zwakste schakel in SLOGA, omdat Radisic een afkeer heeft van regeren bij de gratie van de Moslims. Dat juist deze partij zich uitspreekt voor de benoeming van Plavsic tot premier lijkt een steunbetuiging

aan SLOGA. Het pleidooi kan er echter ook op wijzen dat de SPRS rekening houdt met de mogelijkheid dat Plavsic, die vroeger lid is geweest van de SDS, erin zou slagen enkele parlementariërs van die partij over te halen steun te verlenen aan een pan-Servische coalitie, waarvan dan vervolgens ook de SPRS deel zou kunnen uitmaken. Dergelijke speculaties worden versterkt door recente geruchten dat Plavsic weer toenadering zoekt tot de SDS.

Plavsic noemt oorlogsmisdadigers martelaren

Tijdens de recente viering van het Servisch-Orthodoxe kerstfeest heeft Plavsic een groet uitgesproken aan de Serviërs die in Den Haag gevangen zitten na een veroordeling of aanklacht wegens oorlogsmisdaden. Zij sprak de mening uit dat de eeuw die binnenkort afloopt een groot lijden voor het Servische volk te zien heeft gegeven en stelde dat de gevangenen in Den Haag "martelaren zijn die hebben gestreden voor het voortbestaan van hun volk en het geloof van hun voorouders". Dit is een van de vele voorvallen waaruit blijkt dat de Serviërs de misdaden waarvan de gevangenen in Den Haag van beschuldigd worden (en waarvoor sommigen al veroordeeld zijn) bagatelliseren en zelfs noodzakelijk achten. Dat is uitermate schaamteloos, vooral uit de mond van personen die nauw bij deze misdaden zijn betrokken. Dat geldt zeker voor Plavsic, die reeds als plaatsvervanger van de voormalige Bosnisch-Servische president Karadzic de "etnische zuivering" van niet-Serviërs goedpraatte en de Moslims als inferieure mensen presenteerde. Uit dit soort uitspraken blijkt ook dat het onderscheid tussen "gematigde" politici als Plavsic en "nationalisten" als Poplasen kunstmatig is. Indien laatstgenoemde een soortgelijke uitspraak zou hebben gedaan, zou de toorn van de internationale gemeenschap zonder enige twijfel zijn deel zijn geweest.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Jelavic dringt aan op televisie in het Kroatisch

De Kroatische vertegenwoordiger in het Bosnische presidium, Jelavic, heeft erop aangedrongen dat in het kader van de herstructurering van de Bosnische staatsmedia ook een Kroatisch talig televisiekanaal wordt gecreëerd. Hij noemde dat "een van de voorwaarden voor het voortbestaan van het Kroatische volk in Bosnië-Herzegovina". Volgens Jelavic vallen de Moslim-media alles aan wat Kroatisch is en maken zij daardoor "politieke oplossingen" onmogelijk. De Bosnische Kroaten reppen voortdurend van de vrees om te worden gedomineerd door de Moslims, die drie maal zo talrijk zijn. Toch is het juist de opstelling van leiders als Jelavic die de vrees daarvoor rechtvaardigen. Zo waren het de Bosnische Kroaten die in 1993 het initiatief namen tot de "etnische zuivering" van de "Kroatische" gebieden in

Bosnië-Herzegovina. Ook sinds de vrede tussen beide bevolkingsgroepen hersteld is, zijn het juist de Kroaten die de terugkeer van Moslim-vluchtelingen naar "hun" gebieden tegenhouden. Ook het bovengenoemde pleidooi van Jelavic zal geen enkele bijdrage leveren aan het herstel van vertrouwen, omdat er een groot wantrouwen uit spreekt aan het adres van de Bosnische staatsmedia. Bovendien zal zijn pleidooi wrevel wekken, omdat er (ondanks een gerichte differentiatiepolitiek van de Kroatische regering) in de praktijk nauwelijks verschillen bestaan tussen de "Kroatische" en de "Bosnische" taal. Onder leiders als Jelavic kan er van harmonieuze samenwerking binnen de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) geen sprake zijn.

Status van Neum in twijfel getrokken

De Bosnische co-premier Silajdzic (Moslim) heeft een bijeenkomst gehad met de Moslims die deel uitmaken van de Bosnische commissie voor het bepalen van de grenzen van het land. Na afloop werd verklaard dat de Bosnische kustlijn bij de plaats Neum "23 kilometer kustlijn en 8 kilometer grens in de zee" omvat. Gepleit werd voor de oprichting van een commissie van experts die het exacte grensverloop zou moeten bepalen. Neum is om meerdere redenen van belang. Niet alleen is het de enige Bosnische kustplaats, maar ook domineert de stad de verbinding tussen de Kroatische exclave Dubrovnik en de rest van Kroatië. De Kroatische autoriteiten hebben de transit door Neum als "wisselgeld" gebruikt voor toezeggingen over het gebruik van de Kroatische havenplaats Ploce door de Moslims. Neum is daarvoor niet geschikt, omdat de zee ter plekke niet diep genoeg is en omdat de regio-Neum voor bijna 90% (vooorlogse cijfers) wordt bevolkt door etnische Kroaten. Kennelijk wil Silajdzic, die een diep wantrouwen jegens de Kroaten koestert, de discussie rond deze kwestie heropenen, waarschijnlijk vooral omdat hij vreest dat de afspraken rond Ploce niet meer waard zijn dan het papier waarop zij gedrukt staan. In de praktijk is er, gezien de Kroatische signatuur van zowel Ploce als Neum, weinig dat de Moslims kunnen doen. De kwestie Neum/Ploce is één van de vele problemen die de samenwerking binnen de MKF vergiftigen.

HVO-officieren benoemd in HV

Er zijn meldingen dat een aantal generaals van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO), onder wie bevelhebber Budimir, is overgeplaatst. Budimir zelf en de voormalige adviseur van het voormalige Bosnische presidium lid Zubak zouden nieuwe functies krijgen in de Kroatische strijdkrachten (HV). Budimir zou worden opgevolgd door de plv CGS van de HVO, Siljeg. Vermoedelijk zal hij ook Budimir's functie als plaatsvervangend commandant van de MKF-strijdkrachten (VFBiH) overnemen.

Volgens de MKF-minister van Defensie Prce (die zoals niemand zal verbazen eveneens een etnische Kroaat is) zijn deze voorstellen naar Jelavic en zijn Moslim-tegenhanger Izetbegovic gezonden voor ondertekening. De gang van zaken is inmiddels afgekeurd door SFOR, dat vooraf toestemming moet geven voor militaire benoemingen en mutaties. Als reactie heeft SFOR materieel van de HVO in beslag genomen en zich het recht op nadere maatregelen voorbehouden. Dit voorval illustreert diverse kwesties. Ten eerste blijkt hieruit de nauwe band tussen de HVO en de HV, die niet los te zien is van het feit dat de Bosnisch-Kroatische politieke leiding in algemene zin wordt gecontroleerd vanuit Zagreb. Bovendien manifesteert zich hiermee andermaal de Bosnisch-Kroatische neiging om kwesties die betrekking hebben op de Bosnische Kroaten zelfstandig te regelen, ook wanneer deze kwesties formeel gesproken betrekking hebben op de samenwerking met de Moslims. Zo bestaat de HVO formeel niet zelfstandig, maar alleen als onderdeel van de VFBiH. In dat kader is het ook opmerkelijk dat wél de Kroatische vertegenwoordiger in het presidium en de minister van Defensie van de MKF worden geraadpleegd, maar kennelijk niet MKF-premier Bicakcic en VFBiH-opperbevelhebber Delic (dat zijn beiden Moslims). Hoewel niemand zich enige illusie zal maken over de praktische samenwerking binnen de VFBiH (nog slechts enkele jaren geleden stonden Budimir en Delic aan het hoofd van legers die elkaar bestreden), is de reactie van SFOR te zien als een uiting van grote ontevredenheid over deze Kroatische onafhankelijkheid. Ook zal het feit een rol spelen dat de Kroatische regering nog onlangs uiting gaf van ongenoegen aan het adres van SFOR, bijvoorbeeld in verband met de verwijdering van Kroatisch personeel uit de Bosnische plaats Martin Brod.

Arrestatiebevel voor Abdic uitgevaardigd

Het ministerie van Binnenlandse Zaken van de MKF heeft een internationaal arrestatiebevel uitgevaardigd voor het voormalige lid van het Bosnische presidium Abdic (Moslim). Ook de regering van Kroatië, waar Abdic naar verluidt verblijft, en Interpol is gevraagd bij te dragen aan de arrestatie van Abdic. De aanklacht heeft betrekking op "inhumaan gedrag" tegen burgers en krijgsgevangenen ten tijde van de gewapende opstand tegen het gezag in Sarajevo. Hoewel Abdic eens een vertrouweling van Izetbegovic was en zó populair was dat hij in de eerste na-oorlogse verkiezingen voor het presidium méér voorkeurstemmen kreeg dan Izetbegovic zelf (laatstgenoemde werd uitsluitend president van Bosnië-Herzegovina omdat Abdic die functie aan het afstond), zijn beide politici kort na de onafhankelijkheid gebrouilleerd. Abdic, die zijn aanhang vooral geniet in de omgeving van Bihac/Velika Kladusa (waar hij als een van de weinige ondernemers in het communistische Joegoslavië een succesvol bedrijf leidde), kwam al snel in gewapende opstand tegen "Sarajevo", waardoor hij het Bosnische

Vijfde Korps in de regio dwong tot een twee-fronten-oorlog (tegen Abdic en tegen de Bosnische Serviërs). Deze opstand is echter neergeslagen en Abdic moest zijn heil zoeken in het aangrenzende Kroatië. Door die ontwikkelingen is hij, met uitzondering van de directe omgeving van Velika Kladusa, een groot deel van zijn aanhang kwijtgeraakt. Toch heeft de SDA, de partij van Izetbegovic, hem en zijn partij DNZ het leven de afgelopen jaren zuur gemaakt, kennelijk uit vrees voor een heropleving van Abdic. Dat heeft in het verleden reeds geleid tot een proces wegens vermeende oorlogsmisdaden, dat overigens in absentie van Abdic is gevoerd. Toch lijkt deze nieuwe aanklacht niet in eerste aanleg verband te houden met de wens de DNZ klein te houden, maar veeleer met de wrijvingen die de laatste tijd hebben plaatsgevonden tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina. Kroatië houdt Abdic de hand boven het hoofd, mogelijk om hem als alternatief leider voor de Bosnische Moslims achter de hand te houden indien de problemen tussen beide landen escaleren. Kennelijk wil de regering van de MKF Kroatië in verlegenheid brengen doordat dat land onderdak biedt aan een oorlogsmisdadiger. Het praktische nut daarvan is echter gering, omdat Kroatië (evenals overigens Joegoslavië) weigert mee te werken met de uitlevering van personen die, in tegenstelling tot Abdic, op de "officiële" lijst van het ICTY voorkomen.

Kroatië

Nieuwe doelstelling voor Kroatië

Naar verluidt heeft een Kroatische staatscommissie onder leiding van de Chef Staf van president Tudjman, Pasalic, een studie gemaakt over de politieke en economische toekomst van het land. In de pers is gemeld dat de absolute prioriteit die in het verleden werd toegekend aan "integratie met euro-Atlantische instellingen" daarin losgelaten. Overigens werd in de betreffende persberichten gesuggereerd dat het niet in eerste instantie een strategische beslissing betrof, maar veeleer een tactische, die tot doel had stemmen voor de HDZ, de partij van Tudjman en Pasalic, te behalen van de kant van de meer nationalistische en anti-Europese stromingen in Kroatië.

Zoals reeds eerder gemeld, zijn de meer nationalistische en minder "Europese" stromingen in de HDZ, waarvan Pasalic zelf overigens een exponent is, aan de winnende hand. Daarom zou het bericht in essentie juist kunnen zijn. Daarbij moet overigens worden aangetekend dat de populariteit van de HDZ sterk tanende is, omdat Kroatië (mede door het wanbeleid van de HDZ) ten prooi is aan een diepe sociaal-economische crisis en de HDZ daar kennelijk geen antwoord op heeft. Daarom heeft het optreden van de partij het karakter van een wanhoops-offensief. Tudjman zelf heeft de afgelopen maanden weer zijn toevlucht genomen tot de holle nationalistische retoriek die hem in de eerste jaren

na de Kroatische onafhankelijkheid kenmerkten, maar die nu de Kroatische kiezers niet meer aanspreekt. Ook zijn er in toenemende mate aanwijzingen dat de HDZ de controle op politieke tegenstanders (onder meer met behulp van de vele veiligheidsdiensten in het land) en de media zou willen versterken, overigens zonder over te gaan tot de curatele-oplossingen die in het buurland Joegoslavië worden toegepast. Met dat al lijkt de ondergang van de HDZ aanstaande, zeker indien Tudjman op korte termijn van het toneel zou verdwijnen. Er moet echter ook rekening worden gehouden met het feit dat in de ogen van de Kroatische bevolking de aanwezigheid van Tudjman, ongeacht zijn verdiensten in het verleden, in het huidige tijdsgewricht eerder een belasting dan een zegen voor de HDZ is.

Joegoslavië

Montenegro

Djukanovic noemt Joegoslavië een "farce"

De Montenegrijse president Djukanovic heeft in een recent interview het jaar 1999 van cruciaal belang genoemd voor de toekomst van Joegoslavië. Hij zei dat de federale staat met de dag zwakker wordt en te beschouwen is als een farce. Djukanovic herhaalde eerdere uitspraken dat hij tegen de onafhankelijkheid voor Kosovo is en stelde dat Montenegro zijn militair personeel uit de Joegoslavische strijdkrachten (VJ) zou terugtrekken als deze een conflict met de NAVO zouden uitlokken. Overigens sprak hij als zijn mening uit dat er een geheime overeenkomst bestaat tussen Milosevic en de internationale gemeenschap dat de NAVO zou mogen interveniëren in Kosovo als de internationale waarnemers ernstig gevaar zouden lopen. Inmiddels heeft een Montenegrijns blad dat nauwe betrekkingen heeft met Djukanovic's voorganger en rivaal Bulatovic, de federale premier, gesteld dat Djukanovic als enige verantwoordelijk is voor de crisis tussen Servië en Montenegro, en daarom zou moeten worden verwijderd. Bulatovic heeft ook verklaard dat de grensovergangen in Montenegro in het vervolg zullen worden bemand door federaal personeel, en niet meer door Montenegrijse functionarissen. Bovendien heeft een Joegoslavisch blad gesteld dat Djukanovic alleen personeel uit de VJ kan terugtrekken als hij van plan is van Joegoslavië af te scheiden. Tenslotte werd het vermoeden uitgesproken dat een relatief groot aantal Montenegrijse militairen zich aan een eventuele opdracht van Djukanovic zou onttrekken.

Het afgelopen jaar heeft Djukanovic zich herhaaldelijk bezondigd aan verbale aanvallen op Bulatovic, diens beschermheer Milosevic en de federale leiding in het algemeen. Zijn doel is kennelijk onder de

Montenegrijnse bevolking een angstpsychose aan te kweken voor alles wat "Servisch" of "federaal" is, om daarmee zijn eigen machtspositie te consolideren als de enige politicus die weerstand durft te bieden aan de Servische dominantie. Djukanovic past er echter wel voor op om daadwerkelijk daden te stellen die voor Servië onaanvaardbaar zijn. Zo heeft hij het woord "onafhankelijkheid" niet in de mond genomen en heeft hij in de kwestie-Kosovo een standpunt ingenomen ("geen onafhankelijkheid of status van derde republiek in de federatie") dat nauwelijks afwijkt van dat van Milosevic. Toch zijn er in toenemende mate aanwijzingen dat met name Bulatovic, ongetwijfeld met goedkeuring van Milosevic, in toenemende mate de handschoen opneemt en de uitdagingen van Djukanovic beantwoordt. Bulatovic en Milosevic zullen geen seconde meer onafhankelijkheid voor Montenegro, zelfs binnen het Joegoslavische staatsverband, overwegen. Dat zou een –met het oog op Kosovo- ongewenst precedent zijn. Bovendien verliezen alle federale functies hun betekenis als de federatie gelijk zou vallen met Servië, al dan niet met inbegrip van Kosovo. Djukanovic speelt derhalve met vuur. Hij zorgt voor verdeeldheid in zijn eigen republiek, waar ook Bulatovic nog op een zekere aanhang kan rekenen. Bovendien moet Djukanovic vrezen dat zijn geweld, al is het dan uitsluitend verbaal, door de federatie serieus genomen gaat worden. Uiteindelijk lijkt het belang van Montenegro daarmee niet gediend, al is het ook zeker geen aantrekkelijk alternatief om als ondergeschikte partner deel uit te maken van een federatie die, met name in economisch opzicht, een allerm minst rooskleurig perspectief heeft.

Kosovo

Demaci ontmoet Albanese leiders

De politieke vertegenwoordiger van het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK), Demaci, heeft vorige week een aantal ontmoetingen gehad met Albanese politieke leiders, zoals president Meidani en premier Majko. Na afloop werd door de Albanese regering verklaard dat Demaci heeft ingestemd met een ontmoeting met de "traditionele" leiders van de etnische Albanen in Kosovo, zoals "schaduwpresident" Rugova en "premier" Bukoshi. Doel van die ontmoeting zou zijn een gezamenlijke strategie te ontwikkelen om de Kosovo-crisis en het "nationale probleem" op te lossen. Albanië staat onder druk omdat Joegoslavië felle kritiek heeft op het feit dat het UCK, al dan niet met instemming van lokale en/of nationale politici, gebruik maakt van Albanese grondgebied voor aan- en afvoer van wapens en personeel. Met een dergelijke ontmoeting kunnen de Albanese autoriteiten illustreren dat zij ook geïnteresseerd zijn in vrede in Kosovo. Ook Demaci staat onder druk, omdat de internationale gemeenschap er de voorkeur aan geeft te onderhandelen met Rugova c.s. Bovendien weigeren de Servische en Joegoslavische autoriteiten om te onderhandelen met de "terroristen" van het UCK en hun

vertegenwoordigers, lees: Demaci. Deze wil voorkomen dat de Joegoslavische zijde gebruik maakt van verdeeldheid in het etnisch-Albanese kamp en doet derhalve een schijnconcessie: hij wil kennelijk instemmen met een nieuwe ontmoeting met Rugova c.s. Op grond van eerdere ervaringen moet worden aangenomen dat een dergelijke bespreking niets anders zal opleveren dan nieuwe onenigheid over de vraag wie nu de meest legitieme vertegenwoordiger van de Kosovo-Albanezen is. Over de doelstelling bestaat geen onenigheid: geen van de genoemde personen wil genoeg nemen met minder dan totale onafhankelijkheid voor Kosovo. De door de Albanese regering genoemde, en mogelijksterwijs in zekere zin zelfs gewenste, oplossing van het probleem-Kosovo, wordt daarmee niet dichterbij gebracht.

Kosovo-Serviers gaan "Nationale Raad" oprichten

In de Joegoslavische pers is gemeld dat Serviers uit Kosovo op 16 januari formeel een "Nationale Raad voor Kosovo" gaan oprichten. Doel daarvan is te voorkomen dat er voor de Kosovo-Serviers onaanvaardbare concessies worden gedaan. Middelen die daarbij worden overwogen, zijn onder meer het uitroepen van autonomie voor (delen van) Kosovo of de formele aansluiting van Kosovo bij Servië door middel van een referendum. Hoewel de Serviers slechts een minderheid van de bevolking van Kosovo (naar schatting 10%) uitmaken, zijn zij uiterst luidruchtig in het vragen van aandacht voor hun positie. Zij hebben daarbij de steun van een aanzienlijk deel van de bevolking en met name ook van de leiding van de Servisch-Orthodoxe Kerk, die altijd de zijde van de meest nationalistische stromingen kiest. Hun inzet biedt de Servische en Joegoslavische leiding een mogelijkheid zich te verzetten tegen iedere concessie aan de Albanese meerderheid in de provincie, zo zij die al zouden willen doen. Toch spreekt uit het genoemde initiatief van de Kosovo-Serviers een zekere vrees dat de federale machthebbers, met name Milosevic die bekend staat om zijn pragmatische benadering van problemen, onder internationale druk en in reactie op UCK-acties toch concessies zouden doen ten koste van de Servische soevereiniteit in Kosovo. Onderstreept moet worden dat soortgelijke initiatieven in Bosnië-Herzegovina en Kroatië (waar de Serviers ongeveer een gelijk aandeel in de bevolking hadden als momenteel in Kosovo) leidden tot het separatisme dat een van de belangrijkste bronnen was van de oorlogen in die landen. Daar waar Serviers de meerderheid van de bevolking uitmaken (vooral in de steden en in de noordelijkste streken van Kosovo) zijn actief verzet tegen eventuele concessies, met inbegrip van het uitroepen van federale autonomie, zeker voor de hand liggende mogelijkheden.